

Spoštovani prijatelj, uredništvo, ki je tvoj prispevek že izbralo, te prosi, da zanesljivo napišeš še nekaj kritičnih misli v zgornjem smislu in nam jih pošlješ najkasneje do 5. novembra. Sorazmerno kratek rok je le zunanja spodbuda za koncentrirano razmišljanje. Dolžina prispevka naj se giblje od ene do pet tipkanih strani.

Ljubljana, 25. 10. 1975

Pijem gorljivo nebo

Nevin
Birsa

PRAV DO SRCA

Luč in dež se parita za šipami,
begajoča med zelenjem lip,
kjer odrezani hip sporoča poldan: pes bevška,
senca se lahko že jutri spremeni
v cvet kakteje, — o ne, lahko že
v vodi oznani odhod jegulje:
vse, kar se dotika
na tej poti sonca, so vešala,
pripravljena za nov gib in novo sporočilo.

Pustite rasti goro in pustite
vse te ovce pred domačijo,
ki hrumi v slepi, previsoki dan.

Spominjam se nedoumljivosti
traktata iz sanj,
ki ga je povzročila smrt
sredi lilastih vzorcev,
za spoznanje bliže svetu in vsemu.

A tod usihajo nekoč narasle reke
in tod sijejo izbokle noči
in vse se premetava na plitvini,
žejno in strto od bližine neplodnih
zubljev.

In vzbrsti zelena flavta,
ki se sredi zmede, joka in pločevinastih hord
nenadoma spet prižge v zavesti:
je poldne, zvok ostrih senc plapola v sinjini:
je poldne: območje ostrega glasu, prav do srca.

ČVRČEČE
PLAMENICE

Razkrojene vode
se skozi drobno cvetje krvi
pretočijo v neslišnost:
vsi smo od zdavnaj potopljeni,
sami, polni smrti. In kam nas
nosijo hropeči izviri,
kakšna je ta mrzlica razuma?

Vsi smo nori,
pozabljeni v nenadnem sunku,
bliskoviti, odpirajoči tigrov gobec:

stopam v maternico,
jočem zgubljeni, mokri let ptic,
ponavljam abecedo, črko za črko,
zven za zvenom,
prepleta me luč globin,
okrog se pršijo toneči kamni:
kakšna neskončna, mračna modrina,
kakšna prostorja!

Zamajem se v plazmi sveta,
v orkestru zabobnijo mrtve vešče,
mutacija misli in klicev je neizbežna:

dotikam se vršičkov ognja,
plavam v semenu pozabljenja,
in čvrčeče plamenice hirajo v globinah.

PRIKLENJEN SEM Z nočnega stolpa kaplja
V VERIGE svetloba: zakopan sem v čadastem meteorju,
v dimu stoletij slišim
škrtanje tesnobe; slišim svoje davno
življenje in prelivanje v besnih živalih,
v njihovih zenicah: tako odmeva
globina kamna, tako odmeva čas ...

V najglobljem rezervoarju sanj
in resnice, v celici temotnih vlaken:
priklenjen sem v verige,
pijem gorljivo nebo,
že danes, že jutri,
in oblaki, razkropljeni v pršči zarji,
se nagibajo za mračni zid,
v privid smrti, nad brezno, nad temo.

SMRT TE ZEMLJE Cviljenje sobotnih tečajev,
škripanje veveric s storži med zobmi,
a les je svetel in kakor da se potaplja
v neizrečeni pogled rjavine,
bregov s trtami in potmi:

nenadoma je oko
zastirto z begajočo divjadjo, s pticami,
ki so vse temne in prinašajo usodo
in odnašajo drobtinice.

Mrzel zrak in brenčanje vetra,
pes za prepelicami: utrujen bežim
čez brinjeva pobočja, čez oklestke,
čez kamnite pregrade.

In v meni ni ničesar,
kar bi že kdaj ne bilo;
v zaraščenem stolpu škripa ura

in nebo je čez in čez nekam zeleno:
le kdo bi vedel, da prinaša sneg
in da je smrt te zemlje neko drugo,
še svetlejšo rojstvo.

KRAS JE KRVAV Črni dan je vzplahutal,
postal je še temnejši od enako temne noči,
postal je ležišče smrti,
ki prihaja v akvarij ruja in brinja,
v nemirne globine,
v migljanje rdečih ribic,
v solznico krasa in tesnobe.

Kras je krvav. Od
ruja, od pretakanja jeseni,
tako rad bi šel tja:
v goreče hodnike Kosovelovih pesmi,
med zarje: kras je krvav.

Ta pesem je krvava od žalosti,
jesenska zastava pršenja, oblakov,
vendar je blizu potop svetlobe,
potop vetrovnih prsi in oči;

Zvon, zvon, zvon,
molim tvoj glas, ki sprejema vihar,
molim tvoje drhteče barve,
ki gnetejo kri, zvijajo
kable apnenca in groze v mojo dušo.

Tvoja velika ura!
Tvoja oslepela petarda tišine!
Tvoj neskončni krik strahu in tišine!

Svetloba poezije

Pridejo besede, spočnejo se nenadoma, prihajajo iz mračnih pokrajin, iz drhtavice, iz razburkanega čustva, iz sveta, ki ga komaj zaznamo in ki vse močnejše prodira v nas: so žgoče in nestrpne, in bolijo, in iščejo skozi krčeviti porod dih zemlje in neba, zaživijo. Pridejo kot močan ogenj ali kot ognjeniški izbruh, hočejo zreti sonce. In vse zaživi v teh besedah, ki nas

nosijo na krilih nad še ne odkrite predele, mračne globine, in nihajo kot rosna pajčevina nad prepadi.

In so ure strahu, ki nas silijo v tej boleči, stehnzirani dobi, da govorimo, da govorimo glasneje, a še zmerom ne dovolj glasno, da bi vsaj za hip prevpili brnenje elektrike, kompjuterjev in hrup strojev.

Civilizirani svet gre svojo pot.

Poezija je upor, revolta!

Poezija je svetloba, ki nas rešuje!

Je upanje, ki nas odrešuje!

Kolesca strojev se vrtijo, oljasti madeži klokotajo in silijo v meso, naši možgani so spleteni iz žic in magnetov; kaj nismo že skoraj roboti, vklenjeni v brezupni vsakdan, sužnji lastnih izumov in hotenj? Kolesja se vrtijo, režejo nas do krvi, do misli, nas razčlovečujejo in škrtajo skozi meglo in krvničke do našega bistva. Bolni smo od »običajev« naše dobe. To ni pravi svet.

Pravi svet šele pride!

V to upamo, v to verujemo!

Revolta mladih? Brez dvoma. Proti komu, proti čemu? Proti svetlu, ki je potreben svetlobne besede, ki je potreben očiščenje.

Poezija je revolucija sama po sebi, s svojo magično močjo razkrajja dogmatično pojmovanje. Poezija je tista minuta, v kateri se dvignemo, se »očistimo«, hočemo sebe v takšni obliki, ki ne pozna poraza in ki se dvigne nad banalnost in umazanijo sveta.

Zato poezija, včasih tudi za vsako ceno. Tudi »straniščna« poezija je bila potrebna: ne kot kakšna umetniška stopnja, pač pa kot nekakšen primitiven vzklík: Tu je nekaj narobe.

Poezija je sposobna spreminjati svet. V to verujem. Poezija odpira nova prostranstva, nov čas, nove besede in miselne zveze, postaja prebujenje, prehod iz teme v svetlobo, iz omejenosti v širino, in nas dviga, in nas razsvetljuje, da skozi daljave prihaja v nas fosforesciranje drhtljajev.

Res, marsikaj je samo modna muha.

Reizem? Gibanje, ki drobi in ruši ustaljene norme, togost in skleroznost slovenske poezije, in ni rečeno, da ne skriva v sebi tudi resnice o sedanjosti, o razpadu in boleznem umiranju neke dobe.

In mora se roditi magnetna sila: skozi nove metafore v nov svet, skozi nove misli v nov svet, ki naj bo boljši in popolnejši, ki naj postane svetloba, iz strahu kremen, iz umiranja življenje, iz komaj slutene pesniške misli resnica in dejanje.

Poezija mora postati angažirana sila, mora postati last množic, ne samo elite! Konec hermetizmu! Konec reizmu! Konec vsem podobnim izmom! Na noge, pesniki! Liro v svoje roke! Pojte, pojmo! Skozi beton in jeklo proti soncu, skozi umazane in zastrupljene reke proti kristalno čistim studencem, iz noči v luč, iz teme v novo svetlobo!

Nevin Birsa